ECLI:LV:AT:2017:1109.11290035609.1.L

Lieta Nr. 11290035609
SKK – 719/2017
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2017.gada 9.novembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis Voldemārs Čiževskis,
tiesnesis Artūrs Freibergs,
tiesnese Anita Nusberga

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. B/ un Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzībām un Ludzas rajona prokuratūras prokurores A. Leščinskas kasācijas protestu par Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rēzeknes tiesas 2016.gada 5.decembra spriedumu
/pers. B/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 20.panta otrajā daļā un 221.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 5 mēnešiem;
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 312.pantā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, kas izdarīts 2009.gada 29.jūnijā, un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 mēnešiem;
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 312.pantā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, kas izdarīts 2009.gada 3.oktobrī, un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 9 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 3 gadiem 6 mēnešiem.
/pers. C/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīts ar piespiedu darbu uz 280 stundām.
/pers. D/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu galīgais sods /pers. D/ noteikts brīvības atņemšana uz 7 gadiem un policijas kontrole uz 2 gadiem.
/pers. E/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 4 mēnešiem 3 dienām.
Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu galīgais sods /pers. E/ noteikts brīvības atņemšana uz 1 gadu 5 mēnešiem.
/pers. F/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 mēnešiem.

[2] No apsūdzētajiem solidāri valsts labā piedzīta kaitējuma kompensācija 18 927 *euro* apmērā.

[3] Ar pirmās instances tiesas spriedumu konstatēts, ka 2009.gadā 29.jūlijā /pers. B/ organizēja tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu un pārvietošanu personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās, bet /pers. C/, /pers. E/, /pers. F/ un /pers. D/ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās nelikumīgi uzglabāja un pārvietoja tabakas izstrādājumus 5369, 92 *euro* vērtībā.
Turklāt ar pirmās instances tiesas spriedumu atzīts, ka /pers. B/ izvairījās no piespriestā tiesību ierobežošanas soda – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana – izciešanas.

[4] Ar Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu Rēzeknes tiesas 2016.gada 5.decembra spriedums atcelts daļā par /pers. B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 20.panta otrās daļas un 221.panta otrās daļas; daļā par /pers. C/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 221.panta otrās daļas; daļā par /pers. D/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 221.panta otrās daļas, daļā par /pers. D/ noteikto galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu; daļā par /pers. E/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 221.panta otrās daļas un daļā par noteikto galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu; daļā par

/pers. F/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 221.panta otrās daļas. Kriminālprocess atceltajās daļās izbeigts.

Ar Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu Rēzeknes tiesas 2016.gada 5.decembra spriedums atcelts daļā par /pers. B/ noteikto sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu un 51.pantu. Ar Latgales apgabaltiesas spriedumu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 4 mēnešiem. Saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 3 gadiem 1 mēnesi.

Rēzeknes tiesas 2016.gada 5.decembra spriedums atcelts daļā par kaitējuma kompensācijas piedziņu valsts labā 18927, 94 *euro* apmērā no apsūdzētajiem solidāri. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 353.panta otro daļu kaitējuma kompensāciju nolemts nenoteikt.

Ar Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu atcelts 2009.gada 3.augusta lēmums par aresta uzlikšanu /pers. B/ mantai – 12 050 *euro*.

Pirmās instances tiesas spriedums atcelts daļā par procesuālo izdevumu piedziņu no apsūdzētajiem /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/.

Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[5] Kasācijas protestu par Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu iesniegusi Ludzas rajona prokuratūras prokurore A. Leščinska.

Prokurores ieskatā, apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta pirmās daļas (acīmredzot domāts 1.punkta) pārkāpumu.

Prokurore atsaucas uz Krimināllikuma 5.panta pirmo un trešo daļu un norāda, ka saskaņā ar 2012.gada 13.decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, pārejas noteikumu 1. un 4.punktu personas, kuras noziedzīgo nodarījumu izdarījušas līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai, saucamas pie kriminālatbildības un sodāmas saskaņā ar tām Krimināllikuma normām, kuras bija spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī. Saskaņā ar 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā" par Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu persona saucama pie kriminālatbildības tad, ja ir konstatēta kvalificējošā pazīme – būtisks kaitējums. Ar 2015.gada 29.oktobra likumu „Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā 2015.gada 3.decembrī, Krimināllikuma 221.panta pirmajā daļā paredzēta jauna noziedzīga nodarījuma kvalificējošā pazīme – ievērojams apmērs.

Prokurores ieskatā, neviens no spēkā esošajiem Krimināllikuma grozījumiem nedekriminalizē, jeb neatzīst par nesodāmu noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā. Par Krimināllikuma 221.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu tiek paaugstināta atbildība un noteiktas jaunas kvalificējošas pazīmes.

/pers. I/ uzskata, ka jaunais likums ir bargāks, tādējādi nelabvēlīgāks apsūdzētajiem un tam saskaņā ar Krimināllikuma 5.pantu nav atpakaļejoša spēka. Prokuroram nav pamata grozīt apsūdzību uz smagāku, neskatoties uz to, ka apsūdzēto personu darbībās ir konstatējamas arī tās noziedzīgā nodarījuma kvalificējošās pazīmes, kas nebija noteiktas likumā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdi, bet noteiktas turpmāk ar likuma grozījumiem. Prokurore uzskata, ka nepareiza Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantu piemērošana noveda pie nelikumīga apelācijas instances tiesas nolēmuma.

[6] Prokurore lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu pilnībā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7] Kasācijas sūdzību par apelācijas instances tiesas nolēmumu iesniedzis Valsts ieņēmumu dienests.

Saskaņā ar 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā" par Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu persona saucama pie kriminālatbildības tad, ja ir konstatēta kvalificējošā pazīme – būtisks kaitējums. Ar 2015.gada 29.oktobra likumu „Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā 2015.gada 3.decembrī, Krimināllikuma 221.panta pirmajā daļā paredzēta jauna noziedzīga nodarījuma kvalificējošā pazīme – ievērojams apmērs.

Ņemot vērā to, ka Krimināllikuma 221.pants tika papildināts ar kvalificējošām pazīmēm, secināms, ka jaunais likums ir bargāks, tādēļ nelabvēlīgāks apsūdzētajām personām, tādējādi tam nav atpakaļejoša spēka. Konkrētajā gadījumā, jāņem vērā Krimināllikuma 5.panta pirmajā un trešajā daļā, kā arī 2012.gada 13.decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā" pārejas noteikumu 1. un 4.punktā paredzētais ultraaktivitātes princips, t.i., aizliegums piemērot nelabvēlīgam likumam atpakaļejošu spēku. Valsts ieņēmumu dienesta ieskatā, konkrētajā gadījumā piemērojams noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī spēkā esošais likums.

Pirmās instances tiesai nebija pamata piemērot bargāku likumu, nekā tas bija noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī.

[8] Valsts ieņēmumu dienests uzskata, ka Latgales apgabaltiesa, nenosakot kaitējuma kompensāciju cietušajam, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 352.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu.

[9] Latgales apgabaltiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 1.panta, 22.panta, 511.panta otrās daļas, 512.panta pirmās daļas pārkāpumu, kas atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

[10] Valsts ieņēmumu dienests lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[11] Kasācijas sūdzību iesniedzis apsūdzētais /pers. B/.

Apsūdzētā ieskatā, apelācijas instances tiesas nolēmums nav pamatots daļā par viņa atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 312.panta. Apelācijas instances tiesas spriedums neatbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512., 564., 565.panta prasībām.

[12] Latgales apgabaltiesa, nosakot sodu – brīvības atņemšana, nav ņēmusi vērā Krimināllikuma 35.pantu, kurā paredzēts soda mērķis – atjaunot taisnīgumu un sodīt vainīgo personu.

[13] Tiesa nav izvērtējusi iespēju atbrīvot /pers. B/ no kriminālatbildības saskaņā ar Krimināllikuma 58. un 59.pantu. Apsūdzētais šādu lūgumu bija izteicis pirmās instances tiesā, kā arī tas tika lūgts apelācijas sūdzībā. Tādējādi apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi visus apelācijas sūdzības motīvus.

[14] Apsūdzētais norāda, ka viņam nebija zināms, ka Rēzeknes tiesas 2008.gada 13.oktobra spriedums, ar kuru noteikts papildsods – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana – stājies spēkā. Apsūdzētais norāda, ka viņš lietā, kurā viņam piemērots papildsods transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana, bija iesniedzis kasācijas sūdzību, tādējādi laikā, kad viņš vadījis transportlīdzekli, spriedums nebija stājies spēkā. Apsūdzētais uzskata, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti atzinusi viņu par vainīgu Krimināllikuma 312.pantā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā.

[15] Apsūdzētā ieskatā, apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 511., 512., 564., 565.panta pārkāpumu, kas atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

[16] /pers. B/ lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai vai izbeigt kriminālprocesu šajā daļā.

Motīvu daļa

[17] Augstākā tiesa atzīst, ka Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedums atstājams negrozīts, bet Ludzas rajona prokuratūras prokurores A. Leščinskas kasācijas protests, apsūdzētā /pers. B/ un Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzības noraidāmas.

Kasācijas sūdzībās un kasācijas protestā nav izteikti tādi argumenti, kas būtu par pamatu apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai vai grozīšanai.

[18] Apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 1.punktā minēto Krimināllikuma pārkāpumu. Tiesa pamatoti atzina, ka apsūdzēto nodarījumā nav Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāva, tāpēc pirmās instances tiesas spriedumu atcēla daļā par apsūdzētā /pers. B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 20.panta otrās daļas un 221.panta otrās daļas, kā arī daļā par apsūdzēto /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/ atzīšanu par vainīgiem un sodīšanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 221.panta otrās daļas.

[18.1] Ar pirmās instances tiesas spriedumu atzīts, ka Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums izdarīts 2009.gada 29.jūlijā.

No 2009.gada 1.jūlija līdz 2013.gada 31.martam Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā tika paredzēta krimināatbildība par alkoholisko dzērienu vai tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu, pārvietošanu (pārvadāšanu) vai realizāciju, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai tā izdarīta lielā apmērā.

Ar 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, Krimināllikuma 221.panta otrajā daļā paredzēta krimināatbildība par alkoholisko dzērienu vai tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu, pārvietošanu (pārvadāšanu) vai realizāciju, ja tā rezultātā radīts būtisks kaitējums un, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās. Tādējādi personu varēja saukt pie krimināatbildības pēc Krimināllikuma 221.panta otrās daļas tikai tajā gadījumā, ja konstatēts būtisks kaitējums un noziedzīgais nodarījums izdarīts personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās.

[18.2] Krimināllikuma 5.pants noteic Krimināllikuma spēku laikā. Šā panta otrā daļa noteic, ka likumam, kas atzīst nodarījumu par nesodāmu, mīkstina sodu vai ir citādi labvēlīgs personai, ja vien attiecīgajā likumā nav noteikts citādi, ir atpakaļejošs spēks, proti, tas attiecas uz nodarījumiem, kas izdarīti pirms attiecīgā likuma spēkā stāšanās, kā arī uz personu, kura izcieš sodu vai izcietusi sodu, bet kurai saglabājusies sodāmība.

Vienlaikus likumdevējs no šīs vispārējās normas var paredzēt izņēmumus, kas ir noteikti Krimināllikuma pārejas noteikumos. Satversmes tiesa norādījusi, ka „pārejas noteikumi ir juridiskās metodes instruments, ar kura palīdzību normatīvā akta izdevējs cita starpā var precizēt un grozīt tiesību normas tiesiskās sekas" *(sk. Satversmes tiesas 2011.gada 10.janvāra sprieduma lietā Nr.2010-18-01 14.4.punktu).*

2012.gada 13.decembra likumam „Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, ir paredzēti pārejas noteikumi, kuru 1.punkts noteic, ka personas, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai, saucamas pie krimināatbildības saskaņā ar tām Krimināllikuma normām, kuras bija spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā, turklāt ņemot vērā, ka krimināatbildība par noziedzīgu nodarījumu nevar iestāties, ja pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas Krimināllikumā par to netiek paredzēta krimināatbildība.

[18.3] No 2013.gada 1.aprīļa līdz 2015.gada 2.decembrim Krimināllikumā netiek paredzēta krimināatbildība par alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu, pārvietošanu (pārvadāšanu) un realizāciju personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, ja ar šādu noziedzīgo nodarījumu nav radīts būtisks kaitējums. Apelācijas instances tiesa pamatoti ir atzinusi, ka par noziedzīgu nodarījumu, par kuru apsūdzētās personas sauktas pie krimināatbildības, vairs netiek paredzēta krimināatbildība. Augstākā tiesa līdzīgi ir lēmusi 2015.gada 19.jūnija lēmumā lietā Nr.SKK-189/2015 (Nr.11320080006).

[18.4] Ar 2015.gada 29.oktobra likumu „Grozījumi Krimināllikumā" Krimināllikuma 221.panta pirmās daļas dispozīcijā vārdi "rezultātā radīts būtisks kaitējums" aizstāti ar vārdiem "izdarīta ievērojamā apmērā". Šā likuma pārejas noteikums noteic, ka šā likuma nosacījumi neattiecas uz personām, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai. Tādējādi likumdevējs ir noteicis, ka šī norma nav piemērojama personām, kas noziedzīgo nodarījumu izdarījušas līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai.

[18.5] Kasācijas instances tiesa atzīst, ka prokurores A. Leščinskas kasācijas protestā un Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzībā izteiktie argumenti nav pamatoti.

[19] Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa pamatoti atstājusi negrozītu pirmās instances tiesas spriedumu daļā par apsūdzētā /pers. B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu par divu Krimināllikuma 312.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanu.

[19.1] Ar Rēzeknes tiesas 2008.gada 13.oktobra spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 260.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 1 gadu. Brīvības atņemšanas sods saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 2 gadiem. Rēzeknes tiesas spriedums stājies spēkā 2009.gada 16.aprīlī.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu konstatēts, ka 2009.gada 29.jūnijā un 2009.gada 3.oktobrī /pers. B/ vadījis transportlīdzekli, tādējādi izdarījis Krimināllikuma 312.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu. /pers. B/ kasācijas sūdzībā norādījis, ka nav zinājis, ka Rēzeknes tiesas 2008.gada 13.oktobra spriedums apsūdzībā pēc Krimināllikuma 260.panta otrās daļas stājies spēkā. Augstākā tiesa norāda, ka Krimināllikuma 312.pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums izdarīts pēc tam, kad bija stājies spēkā Rēzeknes tiesas 2008.gada 13.oktobra spriedums. Apsūdzētais /pers. B/ kasācijas sūdzībā nav norādījis nevienu attaisnojošu iemeslu, kāpēc viņš nav zinājis par tiesas sprieduma spēkā stāšanās laiku.

[19.2] Augstākā tiesa atzīst, ka sods /pers. B/ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 312.panta noteikts, ievērojot Krimināllikuma 35., 46.panta prasības. Pirmās instances tiesa, nosakot /pers. B/, sodu, pamatoti piemēroja Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punkta prasības. Apelācijas instances tiesa, nosakot galīgo sodu, samazināja soda mēru. Apelācijas instances tiesas spriedums arī šajā daļā atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, Augstākā tiesa

nolēma:

atstāt negrozītu Latgales apgabaltiesas 2017.gada 16.augusta spriedumu, bet prokurores A. Leščinskas iesniegto kasācijas protestu, Valsts ieņēmumu dienesta un apsūdzētā /pers. B/ iesniegtās kasācijas sūdzības noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis V. Čiževskis

Tiesnesis	A. Freibergs
Tiesnese	A. Nusberga